

Listaháskóli Íslands
Tónlistardeild
Hljóðfæraleikur

Kóngur vill sigla...

Benny Goodman og sígilda tónlistin

Baldvin Ingvar Tryggvason
Leiðbeinandi: Tryggvi M. Baldvinsson
Vorönn 2014

Útdráttur

Benny Goodman er án efa einn merkasti djassklarínnettuleikari allra tíma. Hann var forsprakki sveiflunnar (en. swing) og fékk því viðurnefnið *Konungur sveiflunnar*. Leikni hans á klarínettuna og gæði hljómsveitar hans vöktu verðskuldaða athygli og hljómsveitin varð fljótt vinsælasta hljómsveit Bandaríkjanna á fyrri hluta 20. aldarinnar. Á fimmá áratugnum varð ný djasstónlistarstefna, *Bebop*, sífellt vinsælli á kostnað sveiflunnar. Tók Goodman því á það ráð að leita á ný mið eftir áheyrendum. Sígilda tónlistin var svarið. Það er hægara sagt en gert er að fara úr því að leika djass, yfir í sígilda tónlist. Því hóf Goodman nám hjá klassískt menntuðum klarínettuleikurum til að tileinka sér hina sígildu list.

Útkoman fékk mjög misjafna dóma gagnrýnenda og flestir þeirra voru fremur slæmir. Þrátt fyrir framúrskarandi tækni á klarínettuna, þá vantaði alla tilfinningu fyrir hinum „nýja“ stíl. Svar Goodmans við þessu mótlæti var að panta ný verk af mörgum þekktustu tónskálðum samtímans. Vegna gífurlegra vinsælda hans sem tónlistarmaður neitaði enginn þessum bónum hans og liggja eftir mörg verk, sem samin voru handa Goodman. Tónskáld á borð við Béla Bartók, Darius Milhaud, Paul Hindemith, Morton Gould og Malcolm Arnold sömdu verk fyrir Goodman, svo einhverjir séu nefndir. Þótt tilraun Goodman til að verða klassískur hljóðfæraleikari hafi misheppnast, þá var hún engu að síður mikilvæg. Mörg af verkunum sem samin voru fyrir Goodman eru með þekktustu klarínettuvirkum 20. aldarinnar. Þótt hann hafi ekki skilið mikið eftir sig sem flytjandi sígildrar tónlistar, þá er hann samt sem áður einn mikilvægasti klarínettuleikari 20. aldarinnar.

Efnisyfirlit

Inngangur	4
Konungur sveiflunnar	5
Sígildu árin	6
Tími breytinga	6
Árin hjá Reginald Kell	7
Viðtökur	8
Tónverkin	10
Contrasts	10
Karinettukonsertar eftir Milhaud og Hindemith	12
Klarinettukonsert eftir Aaron Copland	13
Derivations for solo clarinet	14
Benny's Gig	14
Klarinettusónata eftir Francis Poulenc	15
Klarinettukonsert eftir Malcolm Arnold	15
Niðurlag	16
Heimildaskrá	19

Inngangur

Haustið 1929 skall á ein mesta fjármálakreppa í manna minnum. Hún hófst í Bandaríkjunum en teygði sig fljótlega út fyrir landsteinana. Áhrifa hennar gætti á flestum sviðum og lét fáa ósnortna í hinum vestræna heimi. Depurð og þunglyndi setti mark sitt á mannlífið. Margir kenndu ríkjandi stjórnvöldum um ástandið og fræ öfgafullra stjórmálaskoðana líkt og Nasismans í Þýskalandi féllu í frjóan jarðveg hjá óánægðum borgurunum. Aðrir leituðu sér huggunar í listum; myndlist, tónlist, leiklist og hinni sívaxandi ungu kvíkmyndagerð. Stundarhvíld frá beiskum raunveruleikanum og vonin um betra líf, var það sem fólkið leitaði eftir í listum.

Á þessum tínum var djassinn að verða sífellt vinsælli tónlistargeiri í Bandaríkjunum, en það var einmitt á þessum erfiðu kreppuárum að ný tónlistarstefna byrjaði að skjóta rótum innan djassgeirans. Tónlist sem sannarlega átti eftir að blómstra á komandi árum. Þetta var sveiflan (en. *Swing*). Tónlistin var ólík öllu því sem fólk hafði áður heyrt. Hún var hröð, glaðleg og afar dansvæn. Fljótlega fóru allir helstu dans- og tónleikasalir Bandaríkjanna að fyllast af sveifluhljómsveitum. Þessar hljómsveitir voru stærri en fyrirrennarar þeirra, oft skipaðar tíu til fimmtán manna blásarasveit, hrynsveitin samanstóð ekki lengur af túbu og banjói heldur kontrabassa og gítar. Það var þó einna helst hlutverk stjórnandans sem breyttist, frá hinu hefðbundna stjórnandahlutverki til stjörnuhlutverks leiðarans sem var miðpunktur sveitarinnar með sitt einleikshljóðfæri. Meðal þekktra stjórnenda á blómatíma sveiflunnar má telja píanóleikarann Duke Ellington (1899-1974), klarínettuleikarann Woody Herman (1913 – 1987) og básúnuleikarann Glenn Miller (1904-1944).¹ Það var þó einn hljómsveitarstjóri sem naut meiri hylli en aðrir og fékk m.a.s. viðurnefnið *Konungur sveiflunnar*. Sá maður hét Benny Goodman. Færni hans á klarínettuna og gæði hljómsveitar hans vöktu verðskuldaða athygli og varð hljómsveitin fljótt vinsælasta hljómsveit Bandaríkjanna.² Þótt áhrif Bennys Goodmans hafi teygt sig víða innan djassheimsins, jafnt meðal samferðamanna hans og sporgöngumanna, eru það óvænt áhrif hans á sígilda tónlistarsögu 20. aldarinnar sem verða helsta umfjöllunarefní þessarar ritgerðar. Þegar Goodman var um fertugt tók hann þá sérstöku ákvörðun að

¹ Samir Hussain, The Birth, Life, Death and Revival of Swing, Any Swing goes, sótt 27. október 2013, <http://www.anyswinggoes.com/features/108736033039853.shtml>.

² Biography, Benny Goodman: The Official Website of the King of Swing, sótt 27. október 2013, <http://www.bennygoodman.com/about/biography2.html>.

einbeita sér að sígildri tónlist, sem vekur óneitanlega upp spurninguna: Afhverju ákveður einn fremsti og dáðasti djasshljóðfæraleikari allra tíma að taka U-beygju og takast á við algjörlega nýja tónlistarstefnu? Í þessari ritgerð verður fjallað um hin „sígildu“ ár Bennys Goodmans, hvort þessi ákvörðun sveiflukonungsins hafi verið honum sjálfum til góðs og hvaða áhrif hún hafði á klarínettubókmenntir 20. aldarinnar. Einnig verða nokkur af verkum, sem Goodman pantaði, skoðuð nánar.

Konungur sveiflunnar

Til að gera sér betur grein fyrir ákvörðun Goodmans um að snúa sér að sígildri tónlist, verður að þekkja feril hans, þó ekki sé nema lauslega. Tíu ára að aldri fékk Goodman fyrstu klarínettuna sína. Fólk kom snemma auga á mikla hæfileika í þessum unga klarínettuleikara og fljótt var hann farinn að spila með hinum ýmsu hljómsveitum í heimaborg sinni, Chicago.³ Þegar Goodman var 15 ára lést faðir hans í bílslysi og í framhaldi af því lenti fjölskylda hans í miklum fjárhagsörðugleikum þar sem faðir hans var eina fyrirvinna fjölskyldunnar. Goodman lagði því enn harðar að sér við hljóðfæraleikinn út um alla Chicago borg, til að afla tekna fyrir fjölskylduna.⁴ Þessi dugnaður hans skilaði sér um síðir, en þegar Goodman var 25 ára var hann lokt orðinn stjórnandi í sinni eigin sveifluhljómsveit, *The Goodman band*. Þegar hljómsveitin fór að koma reglulega fram í hinum gríðarvinsæla útvárspætti, *Let's Dance* var ekki til baka snúið.⁵ Hljómsveitin varð afar vinsæl í Bandaríkjum og spilaði á tónleikum um gervöll Bandaríkin, en á gullaldarárum sveitarinnar lék hljómsveitin á hverju einasta kvöldi í 2 ár samfleytt.⁶ Hápunkturinn á ferli sveitarinnar var án efa tímamótatónleikar hennar í Carnegie Hall, í janúarmánuði 1938, en þetta var í fyrsta skipti sem önnur tónlist en sú sígilda fékk að hljóma í salnum. Tónleikarnir innsigliðu titil Goodmans sem konung sveiflunnar. Á endanum fór þó að halla undan fæti hjá sveitinni. Hljómsveitarmeðlimir voru orðnir þreyttir á stöðugu tónleikahaldi, löngum ferðalögum og síðast en ekki síst á stjórnsemi og

³ Benny Goodman, Just the Swing, sótt 29. október 2013, <http://biography.just-the-swing.com/benny-goodman>.

⁴ Samir Hussain, The Birth, Life, Death and Revival of Swing, Any Swing goes, sótt 27. október 2013, <http://www.anyswinggoes.com/features/108736033039853.shtml>.

⁵ Biography, Benny Goodman: The Official Website of the King of Swing, sótt 29. október 2013, <http://www.bennygoodman.com/about/biography2.html>.

⁶ Oren Jacoby, Benny Goodman: The Adventures in the Kingdom of Swing, heimildarmynd, PBS, Bandaríkin, 1993.

vinnuhörku Goodmans sjálfs. Þetta varð til þess að margir hljómsveitarmeðlimir sögðu skilið við hljómsveitina. Djassstefnan *Bebop* var á sama tíma að ryðja sér til rúms og varð sífellt vinsælli á kostnað sveiflunnar, en bebop leggur meiri áherslu á spuna, óreglulega hrynjandi og óhefðbundnar laglínur, ólíkt því sem sveiflusveitirnar höfðu verið að leika. Goodman reyndi fyrir sér í bebop stílnum án mikils árangurs og hætti hann þeirri tilraunastarfsemi fljótt.⁷ Af þessari upptalningu má leiða að því líkum að Benny Goodman hafi viljað leita á ný mið eftir áheyrendum. Hann treysti sér ekki inn á ókunnugar slóðir bebopsins, svo að sígilda tónlistin var svarið.

Sígildu árin

Tími breytinga

Það var árið 1935, þremur árum fyrir Carnegie Hall tónleikana, sem Goodman kynntist klassískri tónlist í fyrsta skipti. Til vonandi mágur hans, John Hammond, bauð honum að leika klarínettukvintettinn eftir Mozart með strengjakvartettinum sínum, en Hammond þessi var víóluleikari í áhugamannakvartett. Eftir að hafa íhugað þetta boð og sótt klassíkska tónleika ákvað Goodman að taka þessu boði. Hann leit á þetta tækifæri sem áskorun til að kynnast nýrri tónlist.⁸ Æfingar hófust fljótlega, en Goodman átti erfitt með að skilja tónlistina í fyrstu: „Auðvitað átti ég erfitt með að tileinka mér þetta... en tónlistin heillaði með samt sem áður.“⁹ Eftir nokkrar æfingar hélt hópurinn tónleika við ágætis undirtektir. Goodman langaði að ganga aðeins lengra með Mozart ævintýrið og hljóðrita kvintettinn. Sagan segir að á upptökudag hafi Goodman komið snemma dags í upptökuverið. Hann var þá nýkominn af sveiflutónleikum sem höfðuð staðið yfir alla nóttina. Fljótt eftir komu sína í hljóðverið sá hann fram á að hann hefði ekki næga orku fyrir upptökurnar og gekk því samstundis út.¹⁰ Sagan sýnir vel fullkomunararáttu Goodmans. Nú var hann komin með nýja áskorun, að hljóðrita sígilda tónlist og hann vildi að upptakan yrði

⁷ Benny Goodman, Just the Swing, sótt 29. október 2013, <http://biography.just-the-swing.com/benny-goodman>.

⁸ Marshall, Art, Benny Goodman and the Classical Clarinet Repertoire, Art Marshall, sótt 29. október 2013, http://www.artmarshall.org/Art_Marshall/Welcome_files/Benny%20Goodman%20and%20the%20Classical%20Clar%20rep.pdf.

⁹ „Naturally, I had a tough time at first adapting myself to this sort of thing... but the music did appeal to me“, Collier, James Lincoln, Benny Goodman and the Swing Era, Oxford University Press, New York, 1989, bls 339.

¹⁰ James Lincoln Collier, Benny Goodman and the Swing Era, bls. 339.

gjörsamlega fullkomin. Það var ekki fyrr en þremur árum síðar sem honum fannst hann loks vera tilbúinn að taka upp kvintettinn.

Það er þó hægara sagt en gert að fara úr því að leika djass og sveiflu yfir í sígilda tónlist. Í fyrsta lagi eru stefnurnar gjörólíkar og áherslurnar allt aðrar. Munurinn er ekki eingöngu tónlistin sjálf, heldur einnig leikmáttinn á klarínnettuna. Djass klarínnettuleikarar nota til að mynda mun opnara munnstykki og þar af leiðandi þynnri og léttari blöð. Það gerir þeim kleyft að sveigja tóninn meira, og auðveldar þeim að gera *glissando* og *vibrató*, en það er eitt af einkennum klarínnettuleiks í djassi. Klassískt menntaðir klarínnettuleikarar nota þrengri munnstykki og þykkari blöð. Við það verður klarínnettutónninn þrengri og stöðugri, en einnig þykir rétt að halda *vibratóinu* í algjöru lágmarki, sem er algjör andstæða við djasstóninn. Goodman varð fljótt var við þennan mun: „Ég hellti mér í þetta. Ég var með einhverskonar djass vibrató, en ég spilaði bara. Síðar rann upp fyrir mér að mig langaði að vita hvað í andskotanum ég var að gera.“¹¹ Goodman tók því á það ráð að hefja nám undir leiðsögn Simeon Bellison, klarínnettuleikara Fílharmóníusveitar New York borgar, en í kjölfarið af því fór Goodman að leika sígild verk oftar opinberlega. Eftir nokkurra ára nám hjá Bellison færði hann sig um set og lærdi hjá enska klarínnettuleikaranum Reginald Kell. Kennaraskiptin áttu eftir að reynast Goodman mjög vel, því Kell gerði hann að mun betri „sígildum“ hljóðfæraleikara.

Árin hjá Reginald Kell

Reginald Kell var þekktur, en jafnframt umdeildur, fyrir nokkuð áberandi vibrató, en eins og kom fram hér að ofan er nánast bannað að nota vibrató í sígildri klarínnettutónlist. Þetta vakti áhuga Goodmans og sóttist hann eftir því að læra hjá Kell. Í fyrstu var Kell efins hvort hann ætti að taka að sér þetta verkefni, því hann vissi strax að það var margt sem þyrfti að laga hjá Goodman, og óttaðist hann að verða þekktur í Bandaríkjunum sem „Englendingurinn sem eyðilagði Benny Goodman“.¹² Fáeinum árum síðar, eða árið 1952, féllst Kell loks á það að kenna

¹¹ „I just plunged into it. I had a kind of jazz vibrato, but I just played, Later it struck me that I really would like to know what the hell I'm doing“, James Lincoln Collier, Benny Goodman and the Swing Era, bls. 340.

¹² Marshall, Art, Benny Goodman and the Classical Clarinet Repertoire, Art Marshall, sótt 3. nóvember 2013,
http://www.artmarshall.org/Art_Marshall/Welcome_files/Benny%20Goodman%20and%20the%20Classical%20Clar%20rep.pdf.

Goodman, en hann vissi að hann ætti erfitt starf fyrir höndum. Kell byrjaði á því að fylgjast með Goodman spila sígilda tónlist til að sjá nákvæmlega hvað þyrfti að lagfæra. Það sem Kell tók eftir var varabeiting Goodmans, óhefðbundin fingrasetning, beiting tungunnar þegar Goodman gerði *staccato* og síðast en ekki síst: Túlkun tónlistarinnar. Fyrsta verkefnið var að minnka vibrató Goodmans, en það gerði hann með því að láta Goodman nota báðar varir við að leika á klarínettuna.¹³ Langflestir klarínettuleikarar setja neðri vörina yfir tennurnar og ofan á vörinni liggur klarínettán. Hljóðfæraleikarinn bítur með efri tönnunum ofan á munnstykkið (en. *one lip embouchure*). Kell vildi hinsvegar að Goodman setti báðar varir yfir tennurnar og snertu því tennurnar aldrei munnstykkið (en. *double lip embouchure*). Það er algerlega persónubundið hvor aðferðin hentar betur en fylgismenn síðarnefndu aðferðarinnar vilja meina að með þessu opnist hálsinn betur og notkun tungunnar verði léttari. Með þessari aðferð gat Kell því strikað út tvö atríði á listanum sínum, vara- og tungubeiting Goodmans. Þar sem Goodman hætti ungar að læra vegna tónleikaferðalaga þá lærði hann ekki öll réttu gripin og fingrasetningarnar. Reginald Kell eyddi talsverðum tíma með Goodman að laga þessa og ýmsa aðra slæma ávana. Sem djasshljóðfæraleikari skipti ekki alltaf mestu máli að spila réttu nótturnar. Í klassískum hljóðfæraleik skiptir það höfuðmáli og þurfti Goodman mikið að vinna í því, að hlýða nótunum og því sem stóð í þeim. Að lokum tókst það með mikilli vinnu og æfingum.

Viðtökur

Talsverðan mun má heyra á hljóðfæraleikaleik Goodmans fyrir og eftir námið hjá Kell. Ekki voru allir sáttir við breytinguna líkt og djassklarínettuleikarinn Ernest Lumer sagði: „Bitið í tóninum hans hafði minnkaði eftir námið. Hljómurinn í leik hans hafði minnkað og tónninn hans var þynnri.“¹⁴ Umsögn Lumers er rétt að ýmsu leiti. Tónn Goodmans var mun hreinni eftir námið hjá Kell og tónninn varð bjartari. Hægt er að heyra þennan mun greinilega á upptökum á verkum fyrir og eftir 1950, bæði sígildum verkum og í djass lögum. Til að gera betur grein fyrir muninum á

¹³ Marshall, Art, Benny Goodman and the Classical Clarinet Repertoire, Art Marshall, sótt 3. nóvember 2013,

http://www.artmarshall.org/Art_Marshall/Welcome_files/Benny%20Goodman%20and%20the%20Classical%20Clar%20rep.pdf.

¹⁴ „He didn't have as much bite afterwards. He lost some resonance, and had a thinner sound“, Collier, James Lincoln, Benny Goodman and the Swing Era, bls 339.

spilamennsku Goodmans fyrir og eftir námið hjá Kell, verða hér taldir upp nokkrir dómar sem ritaðir voru eftir tónleika hans.

Í upphafi sígilda tíma Bennys Goodmans, um 1938, lék hann strengjaktintett eftir Mozart, eins og minnst var á hér að ofan. Tónlistargagnrýnandinn Patrick „Spike“ Hughes var sá fyrsti til að rita gagnrýni um frumraun Goodmans á klassískri tónlist:

Sem klassískur hljóðfæraleikari hefur hann ekki enn myndað sinn eigin stíl. Það er ekkert í spilamennsku hans sem fær fólk til að hugsa, þegar það hlustar á upptöku með honum: *Petta er Benny, ekki spurning*. Yfir heildina litið var spilamennskan einfaldlega sviplaus.¹⁵

Annar gagnrýnandi, Rudolph Dunbar, sem var viðstaddir tónleikana, fannst Benny Goodman einfaldlega ekki búinn að finna sig í þessari „nýju“ tónlist. Tveimur árum síðar var Goodman sjálfur á sama máli og gagnrýnendurnir:

Það sem er að þessum klassísku plötum er Goodman. Ég var ennþá einungis að lesa nótturnar, en það er aðeins hluti af aganum. Ef ég myndi gera þetta aftur núna [tveimur árum síðar] þá myndi ég gera þetta tíu sinnum betur. Og ég meina tíu sinnum.¹⁶

Gagnrýnendur voru þó ekki alveg á sama máli og sveiflukóngurinn. Þótt framfarirnar hefðu verið talsverðar á þessum tveimur árum, hafði hæfni hans ekki vaxið tífalt. Árið 1940 flutti Goodman, Mozart klarínettukonsertinn, í Carnegie Hall. Eftir að hafa lesið mismunandi gagnrýni um tónleikana voru allir gagnrýnendur sammála: Túlkun Goodmans var einfaldlega ekki nógu góð. Tæknin hafi þó verið framúrskarandi. Tímaritið *Times* orðaði þetta einfaldlega: „ Rétt og fagmannlegt, en leiðinlegt.“¹⁷ Það virðist vera sem svo að Goodman hafi einfaldlega ekki skilið tónlistina nógu vel. Eins og klarínettuleikarinn, Ernest Lumer, sem minnst var á hér að ofan, sagði: „ Ég held

¹⁵ „As a player of Mozart he has not yet developed a personality. There is nothing in his playing individual enough to make the listener say next time he hears a Goodman recording: That is Benny, of course... Taking the performance as a whole Benny Goodman's share is frankly undistinguished“, Collier, James Lincoln, Benny Goodman and the Swing Era, bls 341.

¹⁶ „What's wrong with that set of records is Goodman. I was still reading notes, and that's only part of the discipline. If I were to do it over now [two years later] it would be ten times as good. And I mean ten.“ Collier, James Lincoln, Benny Goodman and the Swing Era, bls 341.

¹⁷ „While correct and expert, was dull“, Joe Mosbrook, Jazzed in Cleveland, Web News Cleveland, 1996, sótt 7. nóvember 2013, http://www.cleveland.oh.us/wmv_news/jazz8.htm.

að Benny hafi skort skilning á tónlistinni. Hann spilaði allt rétt og vel, en það náði ekki til hjartans.¹⁸ Þótt hæfni Benny hafi verið til staðar, þá var klassíkin greinilega ekki hans tónlist. Það má segja að tilraun Benny Goodmans til að hasla sér völl sem flytjandi sígildrar tónlistar hafi ekki tekist sem skildi. Til þess var þekking hans á klassískri tónlist of lítil og kom of seint.

Tónverkin

Þó ferill Goodmans sem flytjanda sígildrar tónlistar hafi ekki markað djúp spor í tónlistarsögu 20. aldar, er ekki hægt að kalla þessa tilraun hans sem misheppnaða. Tónverkin sem urðu til vegna áhuga hans á nýrri tónlist hafa reynst mikill happafengur fyrir klarínnettuleikara um alla framtíð. Eins og kom fram hér að ofan, þá var Goodman einn vinsælasti tónlistarmaður Bandaríkjanna á fyrri hluta 20. aldarinnar og náði frægð hans langt út fyrir landsteina Bandaríkjanna. Það er því engin furða að tónskáld á þessum tíma voru til í að semja verk handa Goodman, þrátt fyrir að hann hafi e.t.v. aldrei sannað sig sem flytjanda sígildrar tónlistar. Tónskáld á borð við Darius Milhaud (1892-1974), Paul Hindemith (1895-1963), Aaron Copland (1900-1990), og Malcolm Arnold (1921-2006) sömdu ný verk fyrir Benny Goodman. Verkin hafa vitaskuld náð mismiklum vinsældum, en þó eru nokkur þeirra sem standa upp úr sem ein af þekktustu klarínnettverkum 20. aldar.

Contrasts

Fyrsta tónverkið sem Goodman pantaði var kammerverkið *Contrasts* eftir Béla Bartók. Verkið átti upphaflega að vera aðeins 7 mínútna, tveggja kafla verk, fyrir klarínnett, fiðlu og píanó. Verkið var frumflutt í þeirri mynd, 9. janúar 1939, þar sem Goodman lék á klarínnett, Joseph Szigeti (1892-1973) á fiðlu og Endre Petri (1907-1975) á píanó. Verkið kallaðist þá *Rhapsody*.¹⁹ Bartók var ekki sáttur með útkomuna og ákvað að bæta við þriðja kaflanum og breytti nafni verksins í *Contrasts*. Verkið var frumflutt í þeirri mynd í Carnegie Hall, þann 21. apríl 1940. Goodman var enn á klarínnettuna og Szigeti lék á fiðluna, en í þetta sinn ákvað Bartók að leika sjálfur á píanóið. Verkinu var tekið vel og voru gagnrýnendur á sama máli og Bartók,

¹⁸ „I don't think Benny got the essence of the music. He played it correctly and well, but it didn't get to the heart“, Collier, James Lincoln, Benny Goodman and the Swing Era, bls 341.

¹⁹ Malcolm Gillies, Bartók, Béla, Boosey & Hawkes, sótt 27. desember 2013
<https://www.boosey.com/cr/music/B-la-Bart-k-Contrasts/2425>.

Contrasts var betra en *Rhapsody*.²⁰ Einnig voru þeir sammála um að þetta væri með bestu tilraunum Goodman til að leika sígilda tónlist: „Goodman er mun nær því að skilja þessa tónlist.“²¹ Tveimur árum síðar tóku þeir þrír upp verkið og má auðveldlega finna þá upptöku á internetinu. Nafnið *Contrasts* (ísl. andstæður) lýsir mjög vel uppbyggingu verksins. Kaflarnir eru þrír, eins og minnst var á hér að ofan. Þeir kallast *Verbunkos*, *Pihenö* og *Sebes*. Nafnið á fyrsta kaflanum, *Verbunkos*, vísar til ungversks herdans frá fyrri hluta 19. aldar þegar ungverskir hermenn gengu á milli bæja og dönsuðu í herklæðum, til að heilla unga karlmenn og sannfæra þá að skrá sig í herinn.²² Í kaflanum má einstaka sinnum greina áhrif djassins í tónlistinni, til dæmis í byrjun kaflans, en fljótlega hverfa áhrifin og hverfur Bartók fljótt í sinn eigin hljóðheim sem er litaður sterkum litum ungverskra þjóðlaga. Í lok kaflans er klarínettu kadensa sem spannar hér um bil allt tónsvið hljóðfærисins. Annar kafli verksins, sem er hægur og dularfullur, kallast *Pihenö*, en það þýðir slökun. Þetta er kaflinn sem Bartók bætti við, ári eftir frumflutning *Rhapsody*. Við hlustun á verkinu er mjög skiljanlegt að Bartók hafi bætt þessum kafla inn í verkið. Kaflinn er nokkuð myrkur, þar sem klarínettán og fiðlan leika einhverskonar týndar verur og píanóið er sjálf náttúran.²³ Kaflinn er nokkurskonar slökun fyrir lokadansinn, síðasta kaflann, *Sebes*. Kaflinn táknað lokadansinn, sem ungu mennirnir dansa áður en þeir skrá sig í herinn. Það sem vekur einna mesta athygli í kaflanum er fiðluleikarinn, en hann þarf að notast við tvær fiðlur, eina sem er rétt stillt (G-D-A-E) og aðra sem er vanstillt (Gís-D-A-Es). Einnig er mjög krefjandi fiðlukadensa um miðbik kaflans. Verkið í heild sinni er krefjandi fyrir alla hljóðfæraleikarana. Mikið er um takt- og hraðabreytingar í verkinu, en einnig eru mjög virtúósísk hlaup í öllum hljóðfærum, enda samdi Bartók verkið fyrir einn af færstu hljóðfæraleikurum heims. Þótt Bartók hafi samið verkið fyrir djasstónlistarmann, eru djass áhrifin nánast engin í verkinu. Sömu sögu er að segja um næstu tvö stóru verk sem samin voru fyrir Goodman, klarínettukonsertar eftir Darius Milhaud og Paul Hindemith. Áhrif djassins eru nánast engin í konsertunum.

²⁰ Orrin Howard, Contrasts for viola, clarinet and piano, sótt 27. desember 2013, <http://www.laphil.com/philpedia/music/contrasts-for-violin-clarinet-and-piano-bela-bartok>.

²¹ „This is closer to the music he understands“, James Lincoln, Benny Goodman and the Swing Era, bls 342.

²² Joseph Way, Béla Bartók, Sierra Chamber Society, sótt 27. desember 2013, <http://www.fuguemasters.com/bartok.html>.

²³ Orrin Howard, Contrasts for viola, clarinet and piano, sótt 27. desember 2013, <http://www.laphil.com/philpedia/music/contrasts-for-violin-clarinet-and-piano-bela-bartok>.

Karinettukonsertar eftir Milhaud og Hindemith

Árið 1942 skipulagði Goodman tónleikaferð um Bandaríkin með stórra strengjasveit. Í tilefni af því sendi Goodman bréf til Milhaud, þar sem hann bað hann um að semja fyrir sig klarínettukonsert. Milhaud var ekki lengi að taka að sér þetta verkefni og hóf skrif á konsertinum samstundis.²⁴ Eins og áætlað, hófst tónleikaferðalgið 1942 og konsertinn var tilbúinn. Goodman flutti hinsvegar aldrei konsertinn Milhaud til mikilla vonbrigða. Það var ekki fyrr en árið 1946 sem verkið var frumflutt, af klarínettuleikaranum Richard Joiner (1918-1999).²⁵ Konsertinn hefur aldrei náð vinsældum svo nokkru nemi og eru nánast engar upptökur af verkinu til. Ástæðuna fyrir því að Goodman lék aldrei konsertinn er ekki kunn. Ef til vill fannst honum verkið ekki höfða nægilega til sín, eða að það hafi einfaldlega reynst honum of erfitt en hann tjáði sig aldrei opinberlega um konsertinn. Líkt og *Contrasts*, voru lítil sem engin áhrif frá djasstónlist í verkinu. Árið 1947 samdi Hindemith klarínettukonsert, að ósk Bennys Goodmans. Upphaflega óskaði Goodman eftir verkinu árið 1941, en við innrás Þjóðverja í Sovétríkin, snerist Goodman hugur. Það var ekki fyrr en 6 árum síðar, þegar Hindemith hafði flust til Bandaríkjanna, sem Goodman sendi Hindemith annað bréf, þar sem hann bað hann um að semja konsertinn.²⁶ Konsertinn er í fjórum köflum. Fyrsti kaflinn er hraður og í nokkurskonar sónötuformi. Annar kaflinn er stutt Scherzo ofan á undirliggjandi þrástef. Þriðji kaflinn er hægur í tilbrigðaformi, þar sem spennan vex með hverju tilbrigðinu, en fjórði og síðasti kaflinn er kröftugt rondó.²⁷ Verkið einkennist af hinu sterka tónmáli Paul Hindemiths, með nokkuð ákveðnum skírskotunum til djasstónlistar sem var þó engin nýlunda í tónlist Hindemiths. Í þriðja kaflanum má heyra greinileg áhrif djasstónlistar, jafnt í laglínnum sem hljómsveitarútsetningu. Í fjórða kaflanum, sem er hraður og glettinn, eru áhrif sveiflunnar hverfandi. Annars virðist Hindemith halda fast í sinn eigin stíl og reynir ekki að eltast við hljóðheim Goodmans. Viðtökur voru ágætar, en gagnrýnendum fannst Goodman ekki skila sínu nógu vel. Líkt og áður var flutningurinn dæmdur sem tæknilega réttur en þurr. Það vantaði allar tilfinningar. Goodman hefur því eflaust

²⁴ Ryan Stahl, Goodman Orals, sótt 30. desember 2013,
<http://prezi.com/mdgnl7euzo1d/goodman-orals/>.

²⁵ Paddock, Tracy Lynn, A Biography Dictionary of Twentieth-Century American Clarinetists, Florida State University, 2011, bls. 156.

²⁶ Barnett, Rob, Paul Hindemith, sótt. 2. janúar, 2014, http://www.musicweb-international.com/classrev/2006/nov06/Hindemith_Concert_3773442.htm.

²⁷ Stevenson, Joseph, Paul Hindemith, sótt 2. janúar 2014,
<http://www.allmusic.com/composition/clarinet-concerto-mc0002379574>.

heldur ekki líkað sérlega við konsertinn. Konsertinn var ekki fluttur oft. Kemur þar m.a. til að raddskráin gerir kröfu um stóra hljómsveit svo hljómsveitarstjórar og tónleikaskipuleggjendur veigruðu sér við að setja jafn óþekkt verk á dagskrá.²⁸

Klarinettkonsert eftir Aaron Copland

Að mati gagnrýnenda virðist sem svo að Benny Goodman hafi átt í nokkrum erfiðleikum með að tileinka sér hina nýju tónlist evrópsku tónskálðanna. Þau vandræði leystust að nokkru eftir að Benny snéri sér að því að panta tónverk af samlöndum sínum. Árið 1947 hóf Aaron Copland skrif á klarinettkonserti, sem Goodman hafði óskað eftir. Konsertinn er samin fyrir klarinettu, strengjasveit, hörpu og píanó. Verkið er ekki dæmigert í formbyggingu, en konsertinn hefst á hægum kafla sem ber yfirskriftina: *Slowly and expressively* (ísl. hægt og tjáningarríkt). Copland var þá búsettur í Rio De Janeiro í Brasilíu og má heyra nokkur einkenni brasílískskarar þjóðlagatónlistar í fyrsta kaflanum.²⁹ Einleikskadensa tengir saman fyrri kaflann við þann seinni. Í kadensunni kynnir klarinettan helstu stef og hrynjandi annars kaflans, sem ber yfirskriftina, *rather fast* (ísl. frekar hratt). Sá kafla hæfir bakgrunni Goodmans úr djassínnum mun betur en áður hafði heyrst, en í upphaflegu raddskránni má sjá breytingar á tónsmíðinni sem gerðar voru, einungis til að hæfa stíl Goodmans betur. Það er því nokkuð greinilegt að Copland og Goodman hafi unnið náið saman að seinni kaflanum. Til að gera einkenni djassins auðþekkjanleg, lætur Copland m.a. kontrabassana leika “slap string”, sem mætti lýsa sem grófu strengjaplokki, sem gefur sterka tilfinningu fyrir danstónlist sveifluáranna, en konsertinum lýkur einnig á löngu *glissando* í klarinettu. Í upphafi fékk konsertinn ekki miklar undirtektir, en ári síðar varð hann mun vinsælli, eftir að Jerome Robbins (1918-1998), danshöfundur samdi ballettin, *The Pied Piper*, við konsertinn.³⁰ Gagnrýnendur voru sammála að loks var Goodman kominn á heimavöll og Goodman var á sama máli: „Ég var mjög ánægður að hafa pantað verkið af Copland og að hafa leikið konsertinn undir hans stjórn.“³¹

²⁸ Ryan Stahl, Goodman Orals, sótt 30. desember 2013,
<http://prezi.com/mdgnl7eu01d/goodman-orals/>.

²⁹ Baldini, Christian, Clarinet concerto, sótt 3. janúar, <http://arts.ucdavis.edu/post/copland-clarinet-concerto>.

³⁰ Perlis, Vivian, Aaron Copland, sótt 3. janúar, <http://www.answers.com/topic/clarinet-concerto-concerto-classical-work-1>.

³¹ „I always felt good about that commission and about playing the Concerto with Aaron conducting“, Perlis, Vivian, Aaron Copland, sótt 3. janúar,
<http://www.answers.com/topic/clarinet-concerto-concerto-classical-work-1>.

Derivations for solo clarinet

Það var ekki fyrr en níu árum síðar, 1956, sem næsta stóra verk var samið fyrir Goodman, en það var *Derivations for solo clarinet*, eftir Morton Gould (1913-1996). Verkið er fyrir klarínettu og stórsveit: fjórir saxófónar, þrír trompetar, þrjár básúnur, kontrabassa, píanó og two slagverksleikara, en annar þeirra leikur einungis á trommusett. Hljómsveitarsamsetningin segir strax við hvernig tónlist má búast. Tónlist Bennys Goodmans. Verkið er í fjórum köflum, en heiti kaflanna lýsa innihaldi þeirra mjög vel. Fyrsti kaflinn heitir *Warm up* (ísl. upphitun), en þar leikur klarínettán höktandi skala og þríhljóma, eins og má heyra úr æfingarherbergjum klarínettunemenda. Annar kaflinn kallast *Contrapuntal Blues* (ísl. kontrapúntískur blús). Kaflinn er hægur, þar sem klarínettán og hljómsveit skiptast á mismunandi blús laglínum. *Rag* er þriðji kaflinn, en eins og nafnið gefur til kynna er hann í *ragtime* stíl, en hann einkennist af synkópum í laglínú á móti reglulegum bassa.³² Lokakaflinn heitir *Rideout*. Kaflinn hljómar eins og klarínettuspuni ofan á reglulegan bassagang. Mikið álag er á klarínettuleikaranum og mætti því túlka nafnið *Rideout*, sem tilraun tónskáldsins til að gera einleikarann úrvinda. Verkið fékk góðar móttökur, enda mjög hefðbundið sveifluverk fyrir Goodman. Allir voru sammála, þarna átti Goodman heima.

Benny's Gig

Gould og Goodman urðu mjög nánir vinir eftir samstarfið og áttu þeir eftir að vinna þó nokkuð saman. Árið 1962 samdi Gould annað verk fyrir Goodman: *Benny's Gig*. Verkið samdi hann í tilefni af frægu tónleikaferðalagi Goodmans með hljómsveit sinni um Sovétríkin, sama ár. Verkið var í svipuðum stíl og *Derivations for solo clarinet*, en þó mun minna um sig, en verkið er fyrir klarínettu og kontrabassa. Verkið er í sjö köflum; *Slow and Nostalgic* (ísl. hægt og angurvært), *Brisk with drive* (ísl. líflegt, með drifkrafti), *Very slow and hesitant* (ísl. mjög hægt og höktandi), *Brisk* (ísl. líflegt), *Slowly* (ísl. hægt), *Calypso Serenade* (kalypsó mansöngur) og *Lazily moving* (ísl. letilegt).³³ Á sjötugsafmæli Bennys Goodmans, 1979, samdi Gould aukakafla í *Benny's Gig*. Sá kafli fékk nafnið *Jaunty* (ísl. háskafullur). Efst í nótturnar skrifaði

³² Marshall, Art, Benny Goodman and the Classical Clarinet Repertoire, Art Marshall, sótt 29. október 2013,

http://www.artmarshall.org/Art_Marshall/Welcome_files/Benny%20Goodman%20and%20the%20Classical%20Clar%20rep.pdf.

³³ Benny's gig, for clarinet & double bass, All Music, sótt 4. janúar 2014,
<http://www.allmusic.com/composition/bennys-gig-for-clarinet-and-double-bass-mc0002435926>.

Gould: „Til vinar míns og ofur samstarfsmann... til að sýna vináttu mína og aðdáun. Til hamingju, Benny, haltu áfram að spila.“³⁴ Gould og Goodman hafa greinilega orðið mjög nánir og unnið vel saman. Verkin voru e.t.v. ekki þau frumlegustu, en vöktu talsverða athygli. Hefur þekking Goodmans og reynsla í túlkun á þessari tegund tónlistar eflaust ráðið þar miklu um.

Klarinettsónata eftir Francis Poulenc

Árið 1963 samdi Francis Poulenc (1899-1963) klarínettusónötu. Upphaflega var það djass-klarínettuleikarinn Woody Herman sem pantaði verkið, en verkið endaði þó á að vera tileinkað Benny Goodman og frumflutti hann verkið með Leonard Bernstein (1918-1990) við píanóið, árið 1963. Upphaflega ætlaði Poulenc sjálfur að frumflytja sónötuna með Goodman, en hann lést skyndilega skömmu fyrir frumflutninginn. Sónatan er í þremur köflum; *Allegro tristamente*, *Romanza* og *Allegro con fuoco*. Fyrsti kaflinn einkennist af stuttum, hröðum frösum, milli klarínettunnar og píanósins. Undir lok kaflans breytast hlutverk hljóðfæranna: klarínettan með undirleik en píanóið með laglínú. Annar kaflinn inniheldur nánast eitt hægt stef, sem hljóðfærin tvö skiptast á að leika í mismunandi tóntegundum. Flugeldasýningin hefst svo í síðasta þættinum, þar sem klarínettuleikarinn fær að sýna tæknilegu hæfileika sína, með hröðum hlaupum sem spanna mest allt tónsvið hljóðfærисins.³⁵ Sónatan er án efa eitt merkasta klarínettuvork 20. aldarinnar og er fyrir löngu orðið að skylduverki allra klarínettuleikara. Athyglisvert er að djasseinkennin eru ekki mikil í verkinu.

Klarinettkonsert eftir Malcolm Arnold

Síðasta verkið sem talið verður upp er klarínettukonsert sem Malcolm Arnold samdi fyrir Goodman, árið 1974. Árið 1967 flutti Goodman fyrri klarínettukonsert Malcolm Arnold, sem var saminn fyrir enska klarínettuleikarann Frederick Thurston (1901-1953).³⁶ Honum fannst verkið svo skemmtilegt að hann hringdi í Arnold til að biðja hann um annan konsert. Samband þeirra byrjaði ekki alltof vel, því þegar Goodman

³⁴ „To my special longtime friend and super colleague... to signify my friendship and admiration. Congratulations, Benny, and keep playing“, Lamoreaux, Andrea, Benny’s Gig, Chicago chamber music, sótt 4. janúar 2014, <http://www.encoreccm.org/pieces/660>.

³⁵ Henkel, Kathy, Sonata for Clarinet and Piano, LA Philharmonic, sótt 4. janúar 2014, <http://www.laphil.com/philpedia/music/sonata-for-clarinet-and-piano-francis-poulenc>.

³⁶ Morrison, Chris, Clarinet Concerto No.2, Op. 115, All Music, sótt 4. janúar 2014, <http://www.allmusic.com/composition/clarinet-concerto-no-2-op-115-mc0002410645>.

hringdi í Arnold og kynnti sig, taldi Arnold að um símaat væri að ræða, hreytti einhverjum ókvæðisorðum í viðmælandann og skellti á. Þegar Goodman gat loks sannfært Arnold að þetta væri ekki símaat, var hann ekki lengi að taka að sér verkefnið og hóf að semja konsertinn fljótlega. Þegar verkinu var lokið, á síðari hluta árs 1974, flaug Goodman til Dublin, þar sem Arnold bjó, til að skoða nóturnar. Arnold hafði skilið nóturnar eftir á hótelherbergi Goodman, en við hliðina á nótunum lá blómvöndur og flaska af amerísku viskii. Nokkrum tínum síðar hringdi Goodman í Arnold og sagði: „Malcolm, þetta er Benny. Það gæti verið útaf því að ég er drukkinn, en mér finnst konsertinn þinn alveg frábær!“³⁷ Konsertinn er í hefðbundnu konsertformi, en hann er í þremur köflum. Fyrsti kaflinn *Allegro Vivace* er undir ríkum áhrifum af djasstónlist. Arnold leikur sér með tvö meginsteff í kaflanum, en undir miðbik kaflans er klarínettukadensa. Þar er skrifað í nótur klarínettuleikarans: „Eins djassað og þú vilt, byggt á laglínnum konsertsins.“³⁸ Annar kaflinn, *Lento*, hefst á hægum fallegum djasstónum sem breytast snöggt í myrka og dularfulla tónlist. Að lokum kemst aftur ró á tónlistina með upphafsstefi kaflans. Síðasti kaflinn, *Allegro non troppo*, er einnig kallaður *Pre-Goodman Rag*. Kaflinn er mjög stuttur, um tvær mínútur og er dæmigerð *ragtime* tónlist. Þessi fjörmikli lokakafli var ein helsta ástæða þess að konsertinn naut ekki mikillar hylli hjá öðrum klarínettuleikurum. Þeir treystu sér einfaldlega ekki í svona „villta, tryllta“ og óvirðulega tónlist. Hinsvegar hélt Goodman mikið upp á kaflann.³⁹ Sama ár frumflutti Goodman verkið á *Red Rocks* tónlistarhátíðinni, í Colorado með Sinfóniuhljómsveit Denver. Konsertinn fékk fínar viðtökur og stóð einleikarinn sig stórkostlega. Enn og aftur kom í ljós að fáir stóðust Goodman snúning þegar kom að þessari tónlist.

Niðurlag

Þegar litið er yfir þau tónverk sem saman voru fyrir Goodman má smíða ýmsar kenningar um velgengni hans sem klassískur klarínettuleikari. *Contrasts*, eftir Béla Bartók, var fyrsta stóra verkið sem var samið fyrir hann. Verkið var dæmigert fyrir Bartók og þótti Goodman standa sig ágætlega í verkinu. Á eftir Bartók, komu

³⁷ „Malcolm, this is Benny. I may be a bit stoned, but I think your concerto is just great!“, Morrison, Chris, All Music, sótt 5. janúar 2014, <http://www.allmusic.com/composition/clarinet-concerto-no-2-op-115-mc0002410645>.

³⁸ „As jazzy as you please, based on the concerto’s themes“, Davis, Carl, Malcolm Arnold, Faber Music, sótt 5. janúar, <http://www.fabermusic.com/Repertoire-Details.aspx?ID=724>.

³⁹ Serotsky, Paul, Arnold (1921-), Music Web, sótt 5. janúar, http://www.musicweb-international.com/Programme_Notes/arnold_clarconcerto2.htm.

konsertarnir eftir Darius Milhaud og Paul Hindemith. Goodman lék reyndar aldrei Milhaud konsertinn opinberlega og fékk hann frekar neikvæða dóma fyrir túlkun sína á Hindemith konsertinum. Bæði verkin eru samin undir sterkum áhrifum af evrópskri tónlistarhefð og djassáhirf í verkunum eru frekar skyld ragtime tónlist en sveiflunni, líkt og algengt var hjá evrópsku tónskálđunum snemma á 20. öld. Eftir að Benny snýr sér að samlöndum sínum fara gagnrýnendur að taka við sér, enda þau tónskáld e.t.v. kunnugri nýjustu straumum í djasstónlistinni. Í klarínettukonsertinum eftir Aaron Copland má í fyrsta sinn greina sterk áhrif úr djassinum, þrátt fyrir að persónulegur still Coplands sé ætíð í forgrunni. Fyrri kafli verksins er hlaðinn hinum auðþekkta sér-bandaríska stíl tónskáldsins en nánast engin djass einkenni. Seinni kaflinn var saminn í samvinnu við Goodman. Í kaflanum má greinilega heyra sterk áhrif frá djasstónlist á nokkrum á stöðum. Morton Gould samdi næstu stóru verkin fyrir hann, *Derivations for solo clarinet* og *Benny's Gig*. Verkin eru í stórsveitarstíl með miklum djasseinkennum. Síðasta stóra verkið sem um var fjallað er annar klarínettukonsert Malcolm Arnold. Þrátt fyrir evrópskan uppruna tónskáldsins og nokkuð groddaleg ragtime/djassáhrif nýtir verkið sér einna best jazzhæfileika Bennys, m.a. einleikskadensan, þar sem Goodman átti einfaldlega að leika eins djassað og mögulegt var.

Það er athyglisvert að sjá hvernig hinn klassíski ferill Goodman, sem hófst með flutningi á klarínettukvintett Mozarts, fíkrar sig stöðugt til baka, nær uppruna Goodmans í djassinum. Eins og kemur fram í þeiri blaðagagnrýni sem vitnað hefur verið til hér að framan, voru gagnrýnendur ekki allt of hrifnir af túlkun Goodmans á tónlist klassísku meistaranna. Þessi neikvæða umfjöllun tónlistargagnrýnenda hefur eflaust ýtt undir þá tilhneigingu hans að panta fremur ný verk af samtímatónskálđum, en að spreyta sig enn frekar á gömlu tónlistinni. Heimsfrægð Bennys Goodmans hefur eflaust gert það að verkum að öll þau tónskáld sem hann falaðist eftir verkum frá, tóku óskum hans opnum örnum og virtust oft setja klarínettutónsmíðarnar í forgang, líkt og hinn seinheppni Milhaud, sem fékk aldrei að heyra Benny flytja konsertinn sinn. Fyrsta verkið sem hann pantaði, *Contrasts*, eftir Béla Bartók kveikti vonir gagnrýnenda um að Goodman gæti haslað sér völl innan klassískra geirans. Þær vonir dofnuðu aftur með hinum þéttofna og íburðarmikla konsert Hindemiths. Það er ekki ósennilegt að hin þunga þýska tónlistarhefð sem fylgdi Hindemith hafi reynst

Goodman meiri hindrun, en ungverski þjóðlagastíllinn hans Bartóks, þó að tónlist Bartóks sé að mörgu leiti torræðari en Hindemiths. Sum hrynmynstur Bartóks hafa komið Goodman kunnuglega fyrir sjónir og frelsið í túlkun mun meira en í fastnegldum stíl Hindemiths. Það er því ekki ósennilegt að bæði Goodman sjálfur og tónskáldin sem hann hafði síðar samband við, hafi áttað sig á því að það hentaði Goodman best að flytja tónlist sem nýtti sér hina miklu reynslu og þekkingu hans af djasstónlistinni. Það varð líka raunin, að eftir því sem áhrif úr djassi og annarri skemmtitónlist urðu greinilegri í verkunum sem hann lék, þeim mun jákvæðari urðu viðtökurnar við flutningi Goodmans. Það má einnig gera því skóna að hlustendur og gagnrýnendur eru þá ekki undanskyldir, hafi haft ákveðnar væntingar til Konungs sveiflunnar og á meðan tónskáldin og verk þeirra gáfu Goodman ekki færi á að sýna sín gamalkunnu tilþrif hafi dómurinn aldrei geta orðið Benny Goodman í hag.

Þegar upp er staðið virðist tilraun Bennys Goodmans, að stækka áheyrendahóp sinn með flutningi sígildrar tónlistar, hafa mistekist. Hin nýja leiktækni sem hann tileinkaði sér, með aðstoð Reginald Kell, gerði hann að mun betri hljóðfæraleikara og sjóndeildarhringur hans víkkaði til muna. Það hafði þó lítil áhrif á vinsældir hans. Í hugum allra var hann alltaf Konungur sveiflunnar og sígildu árin hans Bennys breyttu engu þar um. Þá er ekki þar með sagt að tilraunin hafi verið til einskis. Eftir liggur mikið magn af tónverkum sem urðu til vegna áhuga og dugnaðar Goodmans. Mörg þeirra eru nú talin til þekktustu tónverka klarínnettubókmennta 20. aldar. Þrátt fyrir að vera seint talinn til bestu túlkenda sígildrar tónlistar verður Bennys Goodmans ávallt minnst sem eins áhrifamesta klarínnettuleikara 20. aldarinnar.

Heimildaskrá

Ritaðar heimildir

Collier, James Lincoln, *Benny Goodman and the Swing Era*, Oxford University Press, New York, 1989.

Paddock, Tracy Lynn, *A Biography Dictionary of Twentieth-Century American Clarinetists*, Florida State University, 2011.

Vefsíður

Baldini, Christian, *Clarinet concerto*, UC Davis, <http://arts.ucdavis.edu/post/copland-clarinet-concerto>.

Barnett, Rob, *Paul Hindemith*, Music Web, http://www.musicweb-international.com/classrev/2006/nov06/Hindemith_Concert_3773442.htm.

Benny Goodman, Just the Swing, <http://biography.just-the-swing.com/benny-goodman>.

Benny's gig, for clarinet & double bass, All Music, sótt 4. janúar 2014, <http://www.allmusic.com/composition/bennys-gig-for-clarinet-and-double-bass-mc0002435926>.

Biography, Benny Goodman: The Official Website of the King of Swing, <http://www.bennygoodman.com/about/biography2.html>.

Davis, Carl, *Malcolm Arnold*, Faber Music, <http://www.fabermusic.com/Repertoire-Details.aspx?ID=724>.

Gillies, Malcolm, *Bartók, Béla*, Boosey & Hawkes, <https://www.boosey.com/cr/music/B-la-Bart-k-Contrasts/2425>.

Henkel, Kathy, *Sonata for Clarinet and Piano*, LA Philharmonic, sótt 4. janúar 2014, <http://www.laphil.com/phipedia/music/sonata-for-clarinet-and-piano-francis-poulenc>.

Hussain, Samir, *The Birth, Life, Death and Revival of Swing*, Any Swing goes, <http://www.anyswinggoes.com/features/108736033039853.shtml>.

Lamoreaux, Andrea, *Benny's Gig*, Chicago chamber music, <http://www.encoreccm.org/pieces/660>.

Marshall, Art, *Benny Goodman and the Classical Clarinet Repertoire*, Art Marshall, http://www.artmarshall.org/Art_Marshall/Welcome_files/Benny%20Goodman%20and%20the%20Classical%20Clar%20rep.pdf.

Morrison, Chris, *Clarinet Concerto No.2, Op. 115*, All Music, sótt 4. janúar 2014, <http://www.allmusic.com/composition/clarinet-concerto-no-2-op-115-mc0002410645>.

Mosbrook, Joe, Jazzed in Cleveland, Web News Cleveland, 1996,
http://www.cleveland.oh.us/wmv_news/jazz8.htm.

Orrin Howard, *Contrasts for viola, clarinet and piano*,
<http://www.laphil.com/philpedia/music/contrasts-for-violin-clarinet-and-piano-bela-bartok>.

Perlis, Vivian, *Aaron Copland*, <http://www.answers.com/topic/clarinet-concerto-concerto-classical-work-1>.

Serotsky, Paul, *Arnold (1921-)*, Music Web, http://www.musicweb-international.com/Programme_Notes/arnold_clarconerto2.htm.

Stahl, Ryan, *Goodman Orals*, Ryan Stahl, <http://prezi.com/mdgnl7euzo1d/goodman-orals/>.

Stevenson, Joseph, *Paul Hindemith*, All Music,
<http://www.allmusic.com/composition/clarinet-concerto-mc0002379574>.

Way, Joseph, *Béla Bartók*, Sierra Chamber Society,
<http://www.fuguemasters.com/bartok.html>.

Myndefni

Jacoby, Oren, *Benny Goodman: The Adventures in the Kingdom of Swing*, heimildarmynd, PBS, Bandaríkin, 1993.